BORNHOLMS REGIONSKOMMUNE

Mad- og måltider i Dagtilbud 2027-2028

- Retningslinjer gældende for 0-6 års området.
- En beskrivelse af det kommunale frokostmåltid
- Retningslinjer for det fleksible frokostmåltid

Godkendt af Børne- og Skoleudvalget 23. september 2026

Fokus på mad og måltider i Bornholms Regionskommune

Bornholms Regionskommune vil gerne være med til at skabe en sund og livsglad madkultur, hvor sanselighed og madglæde er grundlæggende faktorer for den mad børnene tilbydes, når de er i en bornholmsk dagpleje, vuggestue eller børnehave.

Økologi og lokale råvarer

De bornholmske daginstitutioner med frokostmåltid arbejder målrettet med at inddrage økologiske og lokale råvarer i den daglige tilberedning. De børnehuse, som har valgt at registrere deres fødevareindkøb via Øko-Danmarkskortet [1], viser hvilket "spisemærke" den enkelte institution har opnået.

Bornholms Regionskommune har fokus på at mad, så vidt det er muligt, laves fra bunden – og gerne med så mange lokale råvarer, som er tilgængelige.
Det er grøntsagerne, og helst de grove, der sammen med bønner, korn, gryn og linser skal spille hovedrollen i den mad, der serveres.[2]

Ved mad- og måltider tager det enkelte børnehus og dagplejen stilling til rammerne for

- Inddragelse den styrkede pædagogiske læreplan
- Beskrivelse af læring
- Bordskik og værtskab
- Hygiejne
- Miljø og madspild

Det er køkkenpersonalet i den enkelte institution, der vurderer i hvilket omfang det er muligt, at tilberede den enkelte ret helt fra bunden. Ressourcer og inspiration er hele tiden på dagsordenen og vi bestræber os på en fortsat udvikling af vores frokostmåltider, således at kvaliteten fortsat øges.

Mellemmåltiderne er vigtige og skal være af god kvalitet. Kød skal bruges med omtanke, der skal være fokus på miljøet og madspild skal reduceres.

Dialog og indflydelse

Gode og fornuftige madvaner grundlægges tidligt i livet og tages ofte med ind i voksenlivet. Forældres holdninger og værdier præger barnet. Familiens madvaner har ligeledes stor indflydelse på barnets sundhed.
Disse retningslinjer lægger op til dialog med forældrene omkring sund mad til deres børn.

Forældre i dagpleje og børnehuse skal

- Have indflydelse på deres børns måltider via forældrerådet
- Være trygge ved den mad der serveres for deres barn
- Være bekendt med menuplaner
- Sikres et højt informationsniveau omkring menuplaner og anden relevant information via AULA

[1] https://www.oekologisk-spisemaerke.dk/generelt/danmarkskort
[2] https://altomkost.dk/raad-og-anbefalinger/de-officielle-kostraad-godt-for-sundhed-og-klima/

De officielle kostråd

Der tages udgangspunkt i de gældende, officielle kostråd og anbefalinger fra ALT OM KOST [3]

Kostrådene er en rettesnor til en sund balance i det, der spises og drikkes i en hverdag med madglæde og passende aktivitetsniveau. I tilberedningen og brugen af råvarer tages der højde for børnenes alder og behov for næringsstoffer.

Spis mindre af det søde, salte og fede [4]

Særlige lejligheder

Med udgangspunkt i Mad- og måltider i Dagtilbud 2026-2027 udarbejder det enkelte forældreråd i dagpleje og børnehusene egne retningslinjer for hvad der serveres eller medbringes til fødselsdage, højtider og fester.

Når maden så vidt muligt laves fra bunden, bruges der ikke forarbejdede fødevarer og dermed ”skjult” tilsat sukker. ”Skjult” tilsat sukker er med til at give børnene et overforbrug af sukker.

Vi ønsker i Bornholms Regionskommune at mindske børnenes indtag af sukkerholdige fødevarer i vores dagplejer og daginstitutioner. Der henstilles derfor til at kage og lignende serveres med omtanke og sunde alternativer tilbydes.

[3] https://altomkost.dk/raad-og-anbefalinger/de-officielle-kostraad-godt-for-sundhed-og-klima/
[4] https://altomkost.dk/raad-og-anbefalinger/de-officielle-kostraad-godt-for-sundhed-og-klima/spis-mindre-af-det-soede-salte-og-fede/

Dagens måltider

Morgenmåltidet
Morgenmad skal være sund og varieret, så børnene har energi til leg og læring. Børn, der har behov for at spise morgenmad i institutionen, tilbydes enten brød, grød eller et grynprodukt. Rammen for måltidet bestemmes af det enkelte børnehus og dagplejen.

Mellemmåltider
Børn bruger en masse energi hver dag og har derfor brug for mellemmåltider.
Dagtilbud serverer mellemmåltider bestående af rugbrød eller andet groft brød med varieret pålæg. Eventuelt suppleret med årstidens frugt og grønt tilpasset børnenes alder.

Forældrerådet kan beslutte, at forældre medbringer frugt og grønt til mellemmåltidet.

Frokost
I børnehuse, hvor frokostmåltidet ikke er fravalgt, veksles mellem kolde og varme retter.

I børnehuse, hvor frokostordningen er fravalgt, medbringer børnene madpakke hjemmefra.

Der serveres vand eller mælk i institutionerne.

Det kommunale frokostmåltid

Basis for frokostmåltidet
Der afstemmes omkring fravalg af frokostmåltidet hvert andet år. Retningslinjer for afstemningen præciseres sidst i dette dokument.

I Bornholms Regionskommune etableres madordningen efter to forskellige modeller. Model 1 i huse med produktionskøkken, Model 2 i huse uden produktionskøkken.

Frokostmåltidet styres af eget budget og ikke af institutionens driftsbudget.
Frokostmåltidet tilberedes ud fra principperne i Mad- og måltider i Dagtilbud 2027-2028.

Som udgangspunkt serveres der varm mad tre gange om ugen og kold mad to gange om ugen. I tilbuddet indgår også eftermiddagsmåltidet.

Der vil være stor variation i de retter der serveres.

Bornholms Regionskommune ønsker, at:

Folkesundhedspolitik for Bornholm er en ramme for mad og måltider i Dagtilbud.

Alle børn i dagpleje, vuggestue og børnehaver får sund og varieret mad og drikke.

Maden tilberedes så vidt muligt fra bunden.

Maden skal indeholde så få tilsætningsstoffer og rester af pesticider som muligt.

Anvende flest mulige lokalt producerede varer.

Servere årstidens friske grøntsager og frugt.

Maden spises i hyggelige omgivelser, så børn og personale oplever et fællesskab omkring måltidet.

Tage hensyn til kulturel og religiøs mangfoldighed og børn med særlige behov.

Lægge vægt på, at der serveres mindst mulige sukkerholdige produkter og fødevarer.

Frokostmåltidet bliver indtænkt i de styrkede pædagogiske læreplaner

Inddrage forældrene i udvikling og opfølgning af frokostmåltidet.

De ”kolde” måltider består som oftest af rugbrød. Hertil diverse slags pålæg. Altid med en variation mellem kød, fisk og grønt.

De varme retter veksler mellem kød og grønsagsretter, supper, grød og meget andet lækkert.

Vekslingen mellem forskellige retter er medvirkende til at det enkelte barn fra tid til anden udfordres, bliver ”madmodig” og udvikles.

Model 1

Der ansættes en medarbejder i køkkenet, som står for indkøb, tilberedning og anretning af frokostmåltidet, samt efterfølgende oprydning og rengøring. Det er en forudsætning, at den enkelte køkkenmedarbejder, har viden omkring kost og ernæring i forhold til målgruppen.

Model 2

Frokostmåltidet leveres af DeViKa, det kommunale madtilbud.

Vi spiser i fællesskab

Måltidet betragtes som en pædagogisk aktivitet, med personalet som rollemodel. Derfor deltager personalet sammen med børnene i måltiderne. Man taler sammen med børnene om maden, hvordan smager den, hvad er den lavet af, hvor kommer den fra og meget andet.

Måltidet kan bidrage til utrolig meget læring for det enkelte barn og til fællesskabet. Måltiderne i institutionen bidrager til at være ”madmodig” – Børnene prøver nye retter, udfordres på smage og påvirkes af det sociale fællesskab. Et fundament for et fornuftigt forhold til kost og ernæring grundlægges gennem måltiderne i barndommen.

Det praktiske omkring tilberedning af måltiderne indtænkes i relation til de styrkede læreplaner. Måltiderne må ikke styre den pædagogiske dagligdag. De skal skabes i sammenhæng med pædagogikken og indtænkes som et læringsmiljø.

Links til inspiration

Maduniverset.dk
Voresmad.dk
Økologi.dk
Folkesundhedspolitikken
Altomkost.dk

Har I brug for mere information så kontakt venligst

Omkring det kommunale frokostmåltid

- Kristian Johannesen 56 92 41 03

Beregning af friplads og søskenderefusion

- Pladsanvisning og koordinering
  Helle Juul, 56 92 30 25 eller Anette Post 56 92 30 22

Link til Dagtilbudsloven -
https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/55

Retningslinjer for forældres fravalg af frokostordning

Tilbud om et sundt frokostmåltid
Bornholms Regionskommune tilbyder mod frokosttakst, børn i de bornholmske dagtilbud et sundt frokostmåltid.

Tilskud
Der ydes søskende og/eller fripladstilskud til frokostordningen efter gældende regler.

Procedure for fravalg
Forældrene kan igennem en fravalgsprocedure med simpelt flertal, beslutte om de vil fravælge et sundt frokostmåltid.

Fravalget gælder de enkelte børnehuse (hele afdelingen på tværs af grupper). Forældrene har ét fravalg for hvert barn, de har indmeldt i afdelingen i afstemningsperioden og som forventes at være indskrevet pr.1 januar 2027.

Ordningen er fravalgt når **over** 50 % af forældrene i en afdeling har sagt: ”Nej tak”.

Muligt fravalg sker på baggrund af
- Præsentation af det sunde frokostmåltid, herunder pris og mulighed for friplads og søskendetilskud.
- På baggrund af præsentationen træffes der i det enkelte børnehus beslutning om fravalg. Beslutning om fravalg sker på baggrund af de enkelte forældres fravalg. Resultatet meddeles skriftligt til Center for Børn og Læring.
- Det er hvert andet år muligt at fravælge det kommunale tilbud om sund frokostordning. Valgene sker i lige år og vil have virkning fra 1. januar efter.

Når etablerede ordninger fravælges
- Forældrene skal gives mulighed for fravalg af frokostordningen hvert andet år.
- Fravælges en etableret frokostordning, skal ophør af frokostordningen ske med mindst en måneds varsel. Frokostmåltidet skal ophøre senest 6 mdr. efter at forældrenes beslutning om fravalg er modtaget af kommunalbestyrelsen.
- Fravalget meddeles skriftligt til Center for Børn og Læring, der oplyser kommunalbestyrelsen om forældrenes beslutning.